Hovioikeudenneuvos Jussi Virtanen
Turun hovioikeus
27.8.2024

Asiantuntijalausunto eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä HE 65/2024 vp sekä toimenpidealoitteesta TPA 25/2024 vp

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt Turun hovioikeudelta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 65/2024 vp) sekä toimenpidealoitteesta avioliittoon pakottamisen erillisen rikosnimikkeen säätämisestä ja pakottavan kontrollin rikostunnusmerkistön lisäämisestä lakiin (TPA 25/2024 vp). Asiantuntijalausunnon on laatinut toimeksi saaneena hovioikeudenneuvos Jussi Virtanen.

Johdanto

Hallituksen esityksessä pakkoavioliittoa koskevan rangaistussääntelyn täsmentämisen ja selventämisen tarvetta on perusteltu laajasti. Erityisesti Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (SopS 53/2015, ns. Istanbulin sopimus) asettamista velvoitteista sekä kyseisen sopimuksen täytäntöönpanoa seuraavan naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmän (GREVIO) raportista hallituksen esityksessä todettuun viitaten hovioikeus katsoo, että avioliittoon ja siihen rinnastettavan liittoon pakottamisen ja myös tällaisessa liitossa pysymiseen pakottamisen koskevan rangaistussääntelyn kehittämiselle on painavat, perus- ja ihmisoikeuksista kumpuavat perusteet. GREVIO on mainitussa raportissaan kannustanut voimakkaasti Suomen viranomaisia harkitsemaan sellaisen erityisen pakkoavioliittoa koskevan rikostunnusmerkistön säätämistä, jolla kyseisten tekojen erityisen luonne tulisi katetuksi ja joka olisi sekä lainvalvontaviranomaisten että tuomioistuinten näkökulmasta käyttökelpoinen. Lainsäädäntöhankkeen vaihe huomioon ottaen tämän lausunnon painopiste on sen arvioimisessa, sisältyykö ehdotettuun lisäykseen rikoslain 25 luvun 3 §:ään sen perusteluiden valossa tarkasteltuna sellaisia

perustavanlaatuisia puutteita, jotka saattaisivat johtaa ongelmiin valvontaviranomaisten ja erityisesti tuomioistuinten työssä.

Ehdotetun säännöksen arviointi laillisuusperiaatteen valossa

Kysymyksessä olevan lainsäädäntöhankkeen aikaisemmissa vaiheissa useat lausunnonantajat ovat kiinnittäneet huomion siihen, että rikoslain 25 luvun 3 §:ään nyt lisättäväksi ehdotetulla termillä ”pakkoavioliitto” ei ole vakiintunutta tai yleisesti hyväksyttyä määritelmää ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta voidaan pitää ongelmallisena, että pelkästään lain esityölausumissa tuotaisiin esiin se, että tunnusmerkistöä sovellettaisiin juridisesti sitovan avioliiton lisäksi muunkinlaisiin avioliittoon rinnastettaviin liittoihin (ks. esim. korkeimman oikeuden ja valtioneuvoston oikeuskanslerin lausunnot työryhmämietinnöstä avioliittoon pakottamisen rangaistavuuden selkeyttämiseksi, Oikeusministeriön julkaisuja. Mietintöjä ja lausuntoja 2024:7). Hallituksen esityksessä mainitut lausunnot on otettu huomioon siten, että esityksen mukaan rikoslain 25 luvun 3 §:ssä rangaistavaksi säädetyn ihmiskaupan tarkoitukseksi lisättäisiin pakkoavioliittoon saattamisen ohella myös siihen rinnastettavaan liittoon saattaminen.

Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen alaperiaatteisiin lukeutuvan epätäsmällisyyskiellon lähtökohtainen tarkoitus on varmistaa sellainen sääntelyn laatu, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko tietty toiminta tai laiminlyönti rikosoikeudellisesti kiellettyä vai ei. Ennakoitavuusvaatimuksen täyttymisen ei voida käytännössä katsoa edellyttävän sanamuodon absoluuttista tarkkarajaisuutta ja täsmällisyyttä, ja esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä riittävän ennakoitavuuden on katsottu täyttyvän myös tilanteissa, joissa sovellettava säännös on melko epätäsmällinen (esim. Cantoni v. Ranska 11.11.1996, jonka perusteella riittävän täsmällisyyden vaatimus voi täyttyä, vaikka säännöksen sisällön ymmärtämiseen tarvittaisiin oikeudellista asiantuntija-apua).

Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan pitänyt ongelmallisina niin sanottuja avoimia tunnusmerkistötekijöitä sisältäviä tunnusmerkistöjä (esim. PeVL

6/2014 vp s. 3 ja 4 niillä viitattuine lausuntoineen). Hovioikeus toteaa, että rikoslain 25 luvun 3 §:n sanamuotoon lisättäväksi ehdotettu tunnusmerkki ”saattaakseen --- pakkoavioliittoon tai siihen rinnastettavaan liittoon” on epätäsmällisyyskiellon kannalta kokonaisuutena arvioiden jossain määrin ongelmallinen.

Laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallista on ensinnäkin se, että ehdotetun lisäyksen keskeistä termiä ”pakkoavioliitto” ei ole määritelty sen paremmin rikos- kuin muussakaan laissa ja hallituksen esityksestä ilmenevin tavoin termille on annettu eri yhteyksissä jossain määrin erilaisia määritelmiä. Johtoa termin tulkinnalle voidaan hakea avioliittolain 27 a §:stä, jonka mukaan avioliitto on kumottava, jos aviopuoliso on pakotettu avioliittoon. Hallituksen esityksen perustelujen perusteella ehdotetun ”pakkoavioliitto” tunnusmerkin täyttäminen ei edellytä sitä, että puoliso on pakotettu avioliittoon, sillä esityksen sivulle 53 kirjatun kiteytyksen mukaan ”pakkoavioliitolla voidaan yleisesti viitata käytänteisiin tai tilaan, jossa puolisolla ei ole tosiasiallista vapautta itse päättää avioliiton tai siihen rinnastettavan liiton solmimisesta tai siitä irtautumisesta”. Sille, että pakkoavioliitto tunnusmerkistö voi täyttyä muissakin tilanteissa kuin joissa uhri on pakotettu avioliittoon, on hyvin vahvat perusteet. Vaikka termin ”pakkoavioliitto” yleiskielisen merkityksen voidaan tulkita kattavan kaikki tilanteet, joissa avioliiton perustana ei ole toisen puolison tahtoa, laillisuusperiaatteen kannalta voidaan pitää ongelmallisena, ettei edes keskeisiä pakkoavioliiton aiheuttavia olosuhteita olisi kuvattu laissa. Hovioikeus huomauttaa, että merkittävässä osassa hallituksen esityksessä selostetuissa ulkomaiden rikosoikeusjärjestelmissä pakkoavioliiton aiheuttavia olosuhteista on säädetty yksityiskohtaisemmin ja tarkemmin kuin Suomessa säädettäisiin, mikäli ehdotettu lisäys tulisi voimaan sellaisenaan (ks. esim. hallituksen esityksen sivulla 42 selostettu Ruotsin rikoslain 4:4c). Tämä johtuu pitkälti siitä, että useissa vertailun kohteena olevissa valtioissa pakkoavioliiton rangaistavuudesta on säädetty omassa erillisessä rikossäännöksessä.

Ehdotettua lisäyksen osaa ”siihen rinnastettavaan liittoon” voidaan pitää avoimena tavalla, jota perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään pitänyt laillisuusperiaatteen kannalta ongelmallisena. Säännöksen

perusteluissa on sinällään kuvattu esimerkkejä esittäen ja muutenkin monipuolisesti niitä edellytyksiä ja olosuhteita, joiden vallitessa muu liitto on rinnastettavissa avioliittoon tavalla, että kysymys voi olla pakkoavioliittoon rinnastuvasta liitosta. Hovioikeus kuitenkin esittää vielä harkittavaksi, olisiko rinnastettavuutta arvioitaessa huomioon otettavat seikat mahdollista kuvata esimerkiksi erillisessä määritelmäsäännöksessä kuten myös termi pakkoavioliitto. Tällöin säännöksen sanamuodon perusteella olisi varmemmin riittävän hyvin ennakoitavissa, mitkä ovat ne keskeiset muun liiton piirteet, joiden perusteella se on rinnastettavissa avioliittoon. Säännöksen ei hovioikeuden näkemyksen mukaan tarvitsisi olla tyhjentävä, vaan keskeisten arviointikriteerien luetteleminen riittäisi. Tällaisina keskeisinä arviointikriteereinä voidaan hallituksen esityksessä todetun (ks. erityisesti s. 29) perusteella pitää sitä, onko muu liitto puolisoiden keskinäisen aseman, velvollisuuksien ja oikeuksien sekä liiton syntymistä ja purkamista koskevien sääntöjen olemassaolon suhteen rinnastettavissa avioliittoon.

Hallituksen esityksen perusteella rinnastettavuutta arvioitaessa on keskeistä tarkastella myös sitä, liittyykö muuhun liittoon sellaisia vahvoja yhteisöllisiä (mahdollisesti myös oikeudellisesti velvoittavia) siteitä, joiden voidaan katsoa olennaisesti hankaloittavan pakkoavioliiton kohteeksi joutuneen henkilön irtautumista liitosta. Tämä tarkastelunäkökulma ei välttämättä erotu perusteluista riittävän selvästi, mutta kokonaisuutena arvioiden perustelujen voitaneen katsoa tarjoavan valvontaviranomaisille ja tuomioistuimille riittävän pohjan rinnastettavuuden arvioimiselle – mikä ei kuitenkaan poista säännösehdotukseen sisältyviä laillisuusperiaatteellisia ongelmia.

Hallituksen esityksessä todetusti ihmiskauppaa koskevan säännöksen lähtökohta on, että vaikka säännöksen sanamuoto erityisesti viittaa tarkoitukseen ”saattaa” henkilö tiettyyn tilaan tai olosuhteisiin, säännöksen on katsottu kattavan myös sen, että joku esimerkiksi riippuvaista asemaa hyväksikäyttämällä ja henkilön määräysvaltaan ottamalla ylläpitää tiettyä tilaa tai olosuhdetta tai estää toista poistumasta tällaisesta tilasta tai olosuhteista (s. 29 sillä viitattuine esityölausumineen). Avioliitosta irtautumisen estämistä pakottamalla, uhkaamalla, erehdyttämällä tai haavoittuvaa asemaa

hyväksikäyttämällä voidaan pitää toimintana, joka muuttaa avioliiton pakkoavioliitoksi tai joka ylläpitää pakkoavioliittoa taikka estää toista puolisoa irtautumasta pakkoavioliitosta siitä riippuen, onko avioliitto ollut ennen mainitun toimen tekemistä avioliitto vai pakkoavioliitto. Varsinkin mainitut seikat huomioon ottaen voidaan pitää tulkinnanvaraisena, ilmeneekö alun perin pätevästä avioliitosta irtautumisen estämisen rangaistavuus pakkoavioliittoon saattamisen tarkoituksessa tehtynä ihmiskauppana laillisuusperiaatteen edellyttämällä selvyydellä ehdotetun säännöksen sanamuodosta. Hovioikeus toteaa tähän liittyen lisäksi, että edellä mainitusti avioliittolain 27 a §:n sanamuodon mukaan avioliiton kumoamisperuste on avioliittoon pakottaminen, mutta ei alun perin pätevästi solmitussa avioliitossa pysymiseen pakottaminen.

Ehdotetun lisäyksen suhde ihmiskauppaa koskevan säännöksen muihin tunnusmerkkeihin

Hovioikeus yhtyy siihen hallituksen esityksen sivulle 28 kirjattuun arvioon, että ihmiskauppaa koskevan rikoslain 25 luvun 3 §:n mukaiset keinot ja tekotavat – etenkin riippuvaisen aseman ja turvattoman tilan hyväksikäyttö ja painostaminen sekä määräysvaltaan ottaminen – vastaavat pitkälti niitä keinoja, joita avioliittoon pakottamisessa usein käytetään. Pakkoavioliiton voidaan katsoa loukkaavan aina siihen vastoin tahtoaan joutuvan henkilön yksityiselämän suojaa, ja se on siten poikkeuksetta perus- ja ihmisoikeusloukkaus, mutta sen voidaan katsoa vievän tällaiselta henkilöltä päätösvallan siinä määrin keskeisistä asioista, että pakkoavioliittoa voidaan pitää, lähtökohtaisesti poikkeuksetta, myös ihmisarvoa loukkaavana olosuhteena (ks. myös hallituksen esityksen sivulla 63 todettu). Muun liiton perus- ja ihmisoikeuksia sekä ihmisarvoa loukkaava luonne ei ole lähtökohtaisesti yhtä suoraviivaisesti määriteltävissä, vaan edellyttää liiton tosiasiallisten vaikutusten tarkempaa arviointia. Tältä osin arvioinnin kohteena tulevat todennäköisesti olemaan samat seikat, jotka otetaan huomioon avioliiton ja muun liiton rinnastettavuutta arvioitaessa, mikäli ihmiskauppaa koskevaa säännöstä muutetaan esityksen mukaisesti. Mikäli nämä rinnastettavuuden kriteerit asetetaan sellaiseksi, että muun liiton tulee

rajoittaa uhrin itsemääräämisoikeutta pakkoavioliittoon rinnastettavalla tavalla, lähtökohtana voitaneen pitää, että muun liiton rinnastuessa pakkoavioliittoon, liittoa voidaan pitää ihmisarvoa loukkaavana olosuhteena.

Pakkoavioliiton ihmisarvoa loukkaavan luonteen osalta hovioikeus toteaa lisäksi erikseen, että pakkoavioliitto ja siihen rinnastettava liitto olisivat rikoslain 25 luvun 3 §:n sanamuotoa tiukasti tulkiten ihmisarvoa loukkaavia olosuhteita, mikäli säännöstä muutettaisiin ehdotuksen mukaisesti. Tähän nähden hallituksen esityksen perusteluissa sivulla 53 ihmisarvoa loukkaavien olosuhteiden merkityksestä todettu on hieman epätarkka, sillä oikeammin on kysymys siitä, että pakkoavioliiton täyttymistä arvioitaessa kiinnitetään huomio siihen, onko avioliiton tai siihen rinnastettavan liiton perustana toisen puolison tahto vai ei, ja pakkoavioliitto tunnusmerkki täyttyy tällaisen tahdon puuttuessa, eikä mahdollisilla muilla avioliittoon liittyvillä ihmisarvoa loukkaavilla olosuhteilla tarvitse ole täyttymisen kannalta merkitystä (eri asia on, että mainitut olosuhteet saattavat vaikuttaa teon moitittavuuteen ja siten rangaistuksen määräämiseen).

Hallituksen esityksen on käsitelty ennakoituja tavanomaisia soveltamistilanteita selostaen sekä muutenkin varsin seikkaperäisesti ihmiskaupan keinoja (s. 57–58) ja tekotapoja (s. 59–60) suhteessa ihmiskauppaa koskevaan säännökseen lisättäväksi ehdotettuun pakkoavioliitto -tunnusmerkkiin. Tältä osin perustelut kuvastavat sitä edellä todettua, että samat konkreettiset olosuhteet voivat puoltaa sekä pakkoavioliiton että jonkin ihmiskaupan keinon tai tekotavan täyttymistä. Tästä huolimatta tunnusmerkkien täyttymistä on arvioitava myös itsenäisesti, sillä esimerkiksi pakkoavioliitto tunnusmerkkiin läheisessä yhteydessä olevan määräysvaltaan ottamisen tekotapatunnusmerkin täyttyminen edellyttää lähtökohtaisesti perustavanlaatuisempaa uhrin vapauden rajoittamista kuin pakkoavioliittoon saattaminen. Pakkoavioliiton osapuolet voivat poikkeuksellisesti asua erillään, jolloin henkilön majoittamisen tekotapa ei välttämättä täyty edes pakkoavioliittoon saattamiseen osallistuneen puolison osalta. Huomioon ottaen lisäksi, että rikoslain 25 luvun 8 §:n mukaan pakottaminen on tehtävä väkivaltaa tai uhkausta käyttäen, ei voitane täysin sulkea pois mahdollisuutta,

että jotkin pakkoavioliiton tunnusmerkin täyttävät teot jäisivät rankaisemattomiksi. Niin sanotun peittämisperiaatteen mukaisen vaatimuksen, että tekijän tahallisuuden tulee ulottua kaikkiin teon tunnusmerkistötekijöihin, voidaan arvioida lisäävän tällaisten tapausten määrää.

Alle 18-vuotiaisiin kohdistuvat teot

Hallituksen esityksessä on perustellusti todettu, että lähtökohtaisesti uhrin suostumus ei poista teon rangaistavuutta niissä tapauksissa, joissa teko on kohdistunut alle 18-vuotiaaseen (s. 53 sillä viitattuine esityölausumineen), mutta tästä lähtökohdasta voidaan poiketa silloin, kun avioliitolle on alaikäisen selvä ja omaehtoinen tahto (s. 55–56). Perusteluissa on sinällään varsin seikkaperäisesti luoteltu niitä kriteereitä, joiden valossa alaikäisen tahdon selvyyttä ja omaehtoisuutta arvioidaan. Perustelut eivät ole tältä osin selkeimmät mahdolliset, mutta niitä voidaan tulkita siten, että teon kohdistuessa alle 16-vuotiaaseen lapseen, tämän tahdolla ei olisi lainkaan merkitystä teon rangaistavuutta arvioitaessa. Tätä lähtökohtaa voidaan joka tapauksessa pitää lapsen oikeuksien turvaamisen kannalta perusteltuna.

Eräitä näyttöä koskevia kysymyksiä

Hallituksen esityksen sivulla 54 on todettu, että avioliittoon rinnastettavaksi liitoksi ei katsottaisi myöskään avioliittoa edeltävää kihlausta tai vastaavaa tointa. Hovioikeus toteaa, että ihmiskaupan tunnusmerkistön täyttyminen ei edellytä pakkoavioliiton solmimista, vaan jo sitä valmistelevien toimien tekeminen saattaa tähän riittää. Kihlauksen tai vastaavan avioliittoa edeltävän toimen tekeminen voi olla näyttö tarkoituksesta saattaa kihla- tms. kumppani pakkoavioliittoon tai siihen rinnastettavaan liittoon.

Tapauksissa, joissa teko on tehty osittain ulkomailla, saattaa ilmetä ongelmia näytön saatavuuden osalta, ja joissakin tapauksissa näyttönä usean ihmiskaupan tunnusmerkin täyttymisestä ja siten tekijän syyllisyydestä saattaa olla ainoastaan vastoin tahtoaan avioliittoon joutuneen kertomus. Vastaavanlaisia näytön arvioinnin kannalta kiperiä tilanteita voidaan ennakoida

ilmenevän myös tilanteissa, joissa tekijä on uhkaus esittämällä tai muuten painostamalla estänyt tai yrittänyt estää puolison irtautumasta avioliitosta.

Arvio toimenpidealoitteessa TPA 25/2014 vp esitetystä

Toimenpidealoitteessa TPA 25/2014 vp on esitetty erillisen pakkoavioliiton rangaistavuutta koskevan säännöksen lisäämistä rikoslakiin viitaten perusteena muun muassa valtaosassa Pohjoismaista omaksuttuun sääntelytapaan. Tältä osin hovioikeus toteaa, että tällaisella erilliseen avioliittoon pakottamista koskevaan säännökseen pohjautuvalla sääntelymallilla rangaistavia olisivat hallituksen esityksessä ehdotettua mallia varmemmin kaikki uhrin pakkoavioliittoon saattavat tekotavat. Lisäksi eräissä verrokkivaltioissa, esimerkiksi Ruotsissa, omaksuttua sääntelyä voidaan pitää laillisuusperiaatteen kannalta jokseenkin ongelmattomana toisin kuin hallituksen esityksessä nyt ehdotettua sääntelyä.

Toimenpidealoitteessa on esitetty myös pakottavaa kontrollia koskevan säännöksen säätämistä rikoslakiin. Hovioikeus toteaa, että pakottavaa kontrollia saattaa ilmetä sekä avioliitossa että pakkoavioliitossa, mutta myös muunlaisissa suhteissa. Toimenpidealoite on jossain määrin epäselvä siltä osin, olisiko pakottava kontrolli sen mukaisesti säädettävä rangaistavaksi vain pakkoavioliittoon liittyen vai olisiko tunnusmerkistön soveltamisala laajempi. Huomioon ottaen, että henkinen väkivalta voi olla pahoinpitelynä rangaistavaa sen aiheuttaessa rikoslain 21 luvun 5 §:n mukaisen seurauksen ja monet pakottavan kontrollin muodot voivat olla rangaistavia ihmiskauppana, voimassa olevan sääntelyn voidaan tulkita kattavan ainakin vakavimmat toimenpidealoitteessa kuvatut pakottavan kontrollin muodot. Hovioikeus ei katso aiheelliseksi ottaa tässä yhteydessä kantaa siihen, olisiko pakottavaa kontrollia koskevan säännöksen lisäämiselle rikoslakiin riittävät, esimerkiksi monimuotoisen tai toistuvan lähisuhdeväkivallan ennalta estämiseen liittyvät kriminaalipoliittiset perusteet.

Yhteenveto

Edellä todetun johdosta hovioikeus toteaa, että Istanbulin sopimuksen velvoitteet sekä erityisesti GREVIO:n suositukset tulisivat ehdotettua säännöstä varmemmin täytetyiksi säätämällä rikoslakiin erillinen avioliittoon pakottamista koskeva säännös. Lisäksi tällainen säännös olisi eräiden verrokkivaltioiden lainsäädäntöratkaisuja mallina käyttäen mahdollista laatia sellaiseksi, että se olisi paremmin sopusoinnussa laillisuusperiaatteen vaatimusten kanssa kuin hallituksen esityksessä ehdotetulla tavalla muutettu ihmiskauppaa koskeva säännös.

Hallituksen esityksen perustelut (s. 38–40) sille, miksei avioliittoon pakottamista koskevaa erillissäännöstä ei esitetä lisättäväksi rikoslakiin, eivät ole täysin vakuuttavat. Huoli siitä, että pakkoavioliittoon saattamista ei tällöin tunnistettaisi ihmiskaupan muotona, on sinällään varteenotettava, mutta sitä voitaisiin vähentää erityisesti valvonta- ja esitutkintaviranomaisten koulutusta syventämällä. Tätä huolta saataisiin vähennettyä myös mahdolliseen avioliiton pakottamista koskevaan säännökseen lisättävällä toissijaisuuslausekkeella, joka tarjoaisi todennäköisesti ratkaisun myös hallituksen esityksessä selostettuun mahdolliseen lainkonkurrenssiongelmaan.

Vaikka hallituksen esityksessä esitetty sääntelyratkaisua ei siten ole hovioikeuden näkemyksen mukaan pidettävä parhaana mahdollisena, tästä huolimatta voidaan todeta, että kokonaisuutena arvioiden pakkoavioliittoon ja siihen rinnastettavaan liittoon saattamisen tarkoituksen lisääminen ihmiskaupan tunnusmerkiksi selventää sitä, että pakkoavioliittoon saattaminen on Suomen lain mukaan rangaistavaa. Vaikka ehdotettua lisäystä rikoslain 25 luvun 3 §:n sanamuotoon voidaan pitää laillisuusperiaatteen kannalta jossain määrin ongelmallisena, säännöksen voidaan tulkita kattavan ehdotetulla tavalla muutettunakin ainakin suurimman osan pakkoavioliittoon saattamisen muodoista huomioon ottaen erityisesti säännökseen jo sisältyvä tarkoitusta kuvaava tunnusmerkki ”muihin ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin” sekä sitä koskeva tulkintakäytäntö.

Erillisen avioliittoon pakottamista koskevan säännöksen tarpeellisuuden arviointiin voitaneen palata myöhemmin, mikäli ihmiskauppaa koskevan säännöksen soveltamiskäytännössä ilmenee pakkoavioliittoa koskevia aukko- tai muuta sellaisia ongelmatilanteita. Edellä todetusti hovioikeus ei ota tässä vaiheessa kantaa siihen, onko pakottavan kontrollin säätämiselle erilliseksi rikokseksi toimenpidealoitteessa TPA 25/2014 vp esitetyn mukaisesti riittävät kriminaalipoliittiset perusteet.

Hovioikeudenneuvos Jussi Virtanen